

Nieuwsbrief 32

MEI 2011

Stichting **Centrum'45**

3
Ethische dilemma's

4
Jaarverslag 2010 van
Stichting Centrum '45

5
Posterprijs voor Elisa van Ee

6
Politie: evaluatie dagbehandeling

8
Kliniek, evaluatie van de
vernieuwde opzet

8
Bureau aanmelding en informatie
van Stichting Centrum '45

10
Bijscholing, vernieuwing, ontwikkeling

13
In het nieuws

14
Bezoek in Oegstgeest

14
Wat wil de veteraan?

15
Arq Educatie Programma

Geachte lezer,

In deze Nieuwsbrief nemen we u mee in een veelheid aan onderwerpen, zowel op het gebied van behandeling als op het gebied van onderzoek en onderwijs. Stichting Centrum '45 heeft vanuit haar landelijke expertfunctie ook de taak om de kennis op het gebied van psychotrauma over te dragen en verder te ontwikkelen. In deze nieuwsbrief richten we daar specifiek de aandacht op.

Om innovatie van het zorgaanbod te stimuleren worden de behandelingen systematisch geëvalueerd. Ook hiervan doen wij graag verslag.

De redactie

Ethische dilemma's

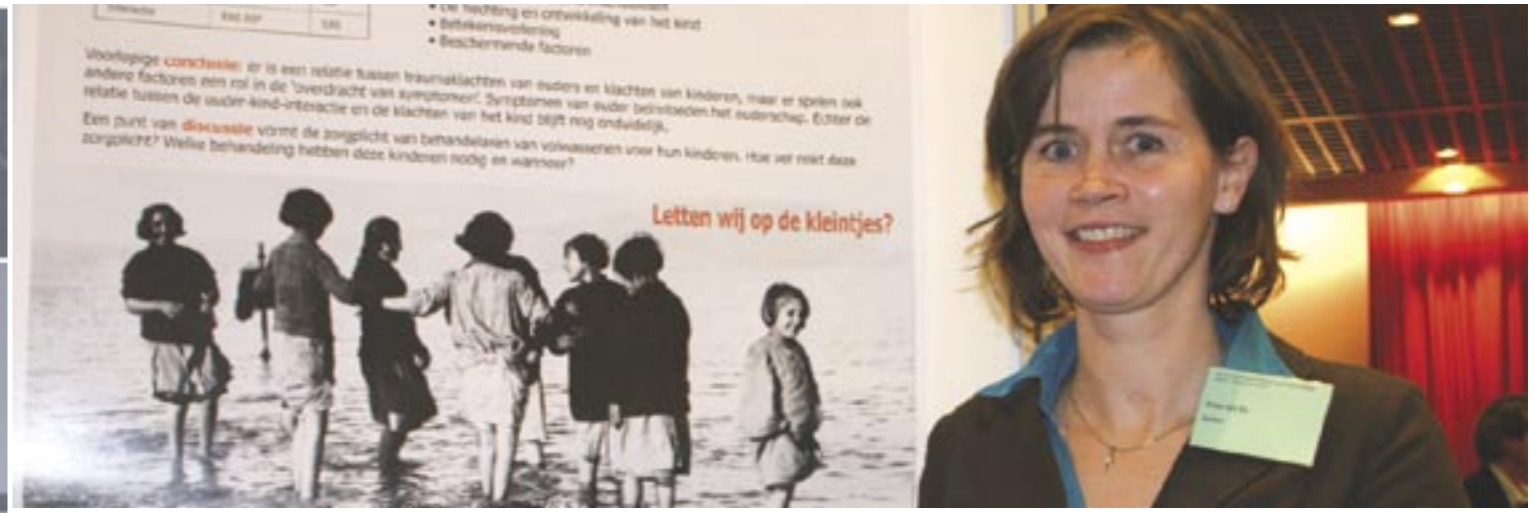
Ethische dilemma's in de dagelijkse behandelpraktijk; daar hebben alle behandelaars mee te maken. Het gaat dan om welke informatie er gegeven kan worden aan instanties, of hoe de patiënt te ondersteunen in praktische zaken. Ook kunnen er ethische conflicten over behandelinhoud ontstaan zoals bij eisen van een patiënt ten aanzien van een specifieke behandeling die de behandelaar niet geïndiceerd vindt; of bij afsluiting van de behandeling terwijl de patiënt niet wil afsluiten. Ook kunnen behandelaars ethische dilemma's hebben bij behandeling van daders, of wanneer er vermoedens zijn van huiselijk geweld en/of geweld jegens kinderen.

Behandelaars van getraumatiseerde asielzoekers hebben ook te maken met ethische dilemma's die spelen rond de asielprocedure. De patiënten komen binnen met ernstige traumatische ervaringen en hun voorgeschiedenis drukt zwaar op hen. De onmacht rondom de actuele situatie in de asielprocedure is voor patiënt en behandelaar vaak nog moeilijker te verdragen. Het kan gaan om schrijnende situaties waarin sommige gezinsleden wel en andere geen vergunning krijgen, uitzetting, suïcidaliteit bij asielstress, illegaliteit en onverzekerdeheid. Aan behandelaars wordt vaak gevraagd een rol te spelen in dergelijke situaties. Bijvoorbeeld door belangen te behartigen en de patiënt te helpen, anders en meer dan de trauma-behandeling zou rechtvaardigen. Aan de andere kant voelen behandelaars zelf de machteloosheid en willen zij helpen, vaak verder dan hun beroepsethiek toelaat. Naar aanleiding van een themabijeenkomst in de zomer van 2009 is een plan van aanpak opgesteld en één van de punten was de instelling van een Commissie Ethische Dilemma's.

De Commissie Ethische Dilemma's (CED) heeft tot doel om behandelaars te horen en te ondersteunen bij het omgaan met ethische dilemma's in de behandelpraktijk. Op individueel casuïstisch niveau zal de eerste geneeskundige de behandelaar advies geven. De CED zal de directie adviseren op meer generiek geaggregeerd niveau over het beleid m.b.t. ethische dilemma's en de ondersteuning van hulpverleners bij het omgaan met ethische dilemma's. Hierdoor kan individuele casuïstiek zo nodig worden omgevormd tot beleid. Tevens kan dan gekeken worden of partijen buiten de organisatie ingeschakeld kunnen worden, zoals mensenrechten organisaties, de KNMG of de politiek. In september 2010 is de Commissie Ethische Dilemma's, onder voorzitterschap van prof. dr. D.L. Willems, hoogleraar medische ethiek AMC, van start gegaan.

Jaarverslag 2010

Jaarverslag 2010 van Stichting Centrum '45

Op www.jaarverslagenzorg.nl wordt de jaarrekening en het maatschappelijk jaarverslag 2010 van Stichting Centrum '45 gedeponeerd.

In 2010 en voorgaande jaren werd de volgende productie gerealiseerd:

	2010	2009	2008	2007	2006	2005
aantal verpleegdagen klinisch	9.946	9.185	10.219	11.256	10.455	10.502
aantal behandelingen in deeltijd	10.229	10.507	9.374	9.063	8.692	9.288
aantal eerste opnamen klinisch	74	71	68	88	91	84
aantal eerste opnamen deeltijd	226	178	196	184	163	209
aantal overnachtingen	995	1.336	1.149	1.197	938	812
aantal face-to-face contacten	24.547	21.689	17.730	17.269	15.401	14.761
aantal ear-to-ear contacten	2.496	2.241	2.061	1.409	819	657
aantal uren dienstverlening	1.900*	1.952	2.516	3.439	2.811	2.574

*1900 is een indicatie. De registratie van dienstverlening in het patiëntenregistratiesysteem (USER) is mogelijk per april 2011.

Posterprijs voor Elisa van Ee

In november heeft Elisa van Ee, klinisch psycholoog bij Stichting Centrum '45 en onderzoeker, een posterprijs gewonnen. De prijs is uitgereikt tijdens het landelijk jaarcongres voor klinisch (neuro)psychologen, georganiseerd door NIP gezondheidszorg.

Voorafgaand aan dat congres werden klinisch (neuro-) psychologen en gz-psychologen in opleiding tot specialist uitgenodigd een poster te maken over lopend of afgerond wetenschappelijk onderzoek. De jury had tien posters geselecteerd die tijdens het congres mochten worden gepresenteerd. De poster van Elisa van Ee, die in het teken stond van haar promotieonderzoek naar **de relatie tussen oorlogstrauma's bij vluchtelingen en de interactie met hun jonge kinderen**, werd als beste beoordeeld.

Traumatisering van ouders wordt gezien als een risico-factor voor de ontwikkeling van jonge kinderen. Waarom en welke factoren in de relatie een rol spelen wordt echter nog beperkt begrepen. Om dat begrip te verbeteren werden in de studie 'Breaking the cycle, the impact of intergenerational transmission of war trauma' de relaties tussen posttraumatische stresssymptomen van vluchtelingenouders, ouder-kind interactie, en psychosociaal functioneren evenals de ontwikkeling van jonge kinderen geanalyseerd.

De ontwikkeling van hechting is een belangrijke ontwikkelingstaak op (zeer) jonge leeftijd. Hechting zowel bij de ouder(s) als het kind is onderzocht. De resultaten van het onderzoek onder 44 asielzoekers of vluchtelingenmoeders en hun jonge kinderen (18 - 42 maanden) werden gebruikt voor de eerste analyses.

Uit de resultaten kwam naar voren dat hoe meer een moeder posttraumatische stresssymptomen vertoont, hoe meer haar kinderen psychosociale problemen ontwikkelen. Er werd geen verband gevonden met de mentale en motorische ontwikkeling van deze kinderen. De resultaten lieten ook zien dat naarmate een moeder een hogere mate van posttraumatische stresssymptomen vertoont, de relatie met haar kinderen meer insensitief, ongestructureerd en vijandig is, maar niet intrusief. Daarnaast bleken jonge kinderen van getraumatiseerde moeders verminderd responsief. De resultaten wijzen op een verstoring in de afstemming tussen ouder en kind op het gebied van regulatie van affect en *arousal*. Dit kan ernstige gevolgen hebben voor de ontwikkeling van het kind. Een vroege behandeling van getraumatiseerde ouders met jonge niet getraumatiseerde kinderen lijkt voor deze groep dan ook van belang.

Veerkracht versterken

EEN INTENSIEVE BEHANDELING VOOR (EX-) POLITIEPERSONEEL

Politie: evaluatie dagbehandeling

In oktober 2009 startte een groep (ex) politieagenten met dagbehandeling in Stichting Centrum '45, locatie Oegstgeest. Voor hen was een speciaal programma opgezet, enerzijds gericht op versterking van hun veerkracht en anderzijds op behandeling van hun psycho-traumaklachten. De eerste evaluatieresultaten zijn positief.

Iedereen kan last krijgen van psychische klachten na het meemaken van schokkende ervaringen, meestal kort, soms langdurig. Ook is het mogelijk dat zich pas enige tijd na die ervaringen klachten ontwikkelen. Uit onderzoek weten we dat circa 5-7% van de mensen die ernstige schokkende gebeurtenissen meemaken daar langdurig psychische klachten van overhoudt die hun dagelijks functioneren sterk beïnvloeden.

Politieagenten maken gedurende hun doorgaans lange carrière vele schokkende gebeurtenissen mee; geweldsincidenten op straat, ongevallen met gewonden en soms doden, huiselijk geweld, bedreigingen en diverse andere situaties die (extreem) angstig of machteloos kunnen maken.

Het dagklinische programma (één dag per week) binnen Stichting Centrum '45 is bestemd voor (ex-) politiemensen, bij wie een kortdurende, protocollaire behandeling onvoldoende resultaat heeft gehad. Ook politiepersoneel dat al op voorhand, vanwege de aard en ernst van de klachten, niet in aanmerking komt voor de kortdurende (eerstelijns) behandeling, kan bij Stichting Centrum '45 terecht.

Veerkracht versterken

De dagbehandeling is gericht op herstel van de veerkracht. Uitgaan van de veerkracht van de politiemensen en die kracht versterken is de onderliggende behandelvisie. De behandeling bestaat uit drie groepsgerichte onderdelen: sociotherapie, psychomotorische therapie en familiebijeenkomsten.

De sociotherapeutische bijeenkomsten zijn concreet en oplossingsgericht: met behulp van werkdoelen wordt wekelijks besproken op welke manier de deelnemers hun veerkracht thuis kunnen versterken.

Tijdens de psychomotorische therapie wordt vooral gebruik gemaakt van haptonomische oefeningen: de deelnemers leren hier hun lichaam weer te ervaren.

Een belangrijk onderdeel zijn de familiebijeenkomsten: vaak is er onbegrip bij de familie en soms ontstaan er gezins- en relatieproblemen, bijvoorbeeld omdat de deelnemers erg prikkelbaar zijn. Tijdens de familiebijeenkomsten wordt veel uitleg gegeven over de klachten en de behandeling. Daarbij wordt stilgestaan bij het versterken van de veerkracht van het gezinssysteem. Als het nodig is worden, aanvullende, systeemgesprekken aangeboden. Vaak zijn enkele gesprekken voldoende om het gezinssysteem meer veerkrachtig te maken.

Naast deze groepsgerichte onderdelen van de dagbehandeling, heeft iedere deelnemer individuele traumagerichte psychotherapie. Veelal is er sprake van een EMDR-behandeling gericht op de PTSS. Op indicatie is medicamenteuze behandeling, maatschappelijk werkbegeleiding en/of systeemgesprekken mogelijk.

De eerste resultaten

Bij aanvang van het dagprogramma was het klachtenniveau hoog: de deelnemers functioneerden op meerdere levensgebieden, zoals werk en relaties, matig tot slecht. Er was met name sprake van cognitieve klachten (moeite met concentreren, moeite met beslissingen nemen), hostiliteit (gedachten, gevoelens en gedragingen die kenmerkend

zijn voor gevoelens van boosheid) en hyperarousal (verhoogde prikkelbaarheid welke onder andere tot uiting komt in vlug schrikken, slecht slapen of waakzaam zijn).

Zowel de (ex)-politiemensen als het behandelteam zijn tevreden over de behandeling en de verschillende programmaonderdelen. Door de deelnemers wordt de klachtenvermindering voornamelijk toegeschreven aan de individuele psychotherapie, de psychomotorische therapie en de sociotherapie. Opvallend is dat in het begin van de behandeling de individuele psychotherapie hoog gewaardeerd werd en in de loop van de behandeling de deelnemers aangaven de waarde te zien van de combinatie van de verschillende therapieonderdelen.

Vervolg

Het veerkracht versterkende dagprogramma voor (ex) politiemensen wordt gecontinueerd. In de loop van het jaar zijn deelnemers uitgestroomd en ingestroomd. Enkele deelnemers zijn een poliklinisch vervolgtraject gestart.

De gegevensverzameling loopt door.

Kliniek, evaluatie van de vernieuwde opzet

In juni 2010 startte de kliniek in Oegstgeest na een grondige verbouwing in een vernieuwde behandelopzet. In plaats van twee afdelingen werden de patiëntengroepen over vier afdelingen verdeeld, kwamen er andere roosters voor de sociotherapeuten en werden meer (afdelings)specifieke behandelprogramma's opgezet. Eind december 2010 is een eerste evaluatie gehouden onder patiënten en onder medewerkers.

Directe aanleiding voor de wijziging van de opzet van de kliniek was de toenemende diversiteit in achtergrond en herkomst van patiënten in combinatie met steeds meer voorkomende comorbiditeit bij patiënten. Dat samen leidde tot de opvatting dat de klinische behandeling meer gespecialiseerd zou moeten zijn, gericht op de specifieke patiëntengroepen.

De algemene uitkomst van de evaluatie is positief. De patiënten gaven aan de verdeling in kleinere en meer specifieke afdelingen erg positief te waarderen. De behandelprogramma's waren meer op hun specifieke problematiek gericht. De therapeuten voelden zich meer betrokken op 'hun' groep en de nieuwe roosters werden positief beoordeeld.

Natuurlijk waren er ook punten die verbetering behoefden. Zo zijn de dienstroosters en overlegstructuur beter op elkaar afgestemd, de inzet van vaktherapeuten is anders verdeeld, de taak van de mentoren als persoonlijk begeleider krijgt meer inhoud en de behandelprogramma's zijn nog meer aangepast aan de behoeften van patiënten, zoals extra vormen van fysieke activiteit.

kliniekafdeling	therapie focus /doelen
veteranen	De aanpak is zowel individueel als groepsgericht; op mentaliseren gerichte aanpak is de basis; traumagerichte behandelingen en actieve vormen van stabiliseren (d.m.v. sport en activiteiten als handvaardigheden); veel aandacht voor relatie- en gezinsproblematiek
algemene afdeling	Groepsgericht invulling van het basisprogramma t.b.v. samenhang en onderlinge steun met daarnaast individuele behandelcontacten

kliniekafdeling	therapie focus /doelen
gezinsafdeling / vluchtelingen gezinnen	Gecombineerde behandeling ouder, kind en gezin als geheel; veerkracht versterken; systeemgericht én traumagericht. Inzet van tolken
volwassen getraumatiseerde en/of gemartelde vluchtelingen	Het basisprogramma is stabiliserend en structurerend; indien mogelijk en nodig traumagerichte behandeling; aandacht voor de psychosociale en culturele factoren die een rol spelen bij psychische problematiek. Veel inzet van tolken

Bureau aanmelding en informatie van Stichting Centrum '45

Het Bureau Aanmelding en Informatie (BAI) is van maandag t/m vrijdag te bereiken op het gratis telefoonnummer: 0800-2 245 245.

Met de medewerkers van Bureau Aanmelding en Informatie kunt u telefonisch overleggen als u overweegt uw patiënt naar Stichting Centrum '45 te verwijzen. Ook voor algemeen (behandel)advies bij psychotraumaklachten is BAI uw eerste aanspreekpunt.

In dat telefonisch overleg kunt u samen afwegen of een patiënt bij Stichting Centrum '45 op de juiste plaats is, of dat een vorm van hulpverlening elders meer is aangewezen. Zorg op maat is daarbij het uitgangspunt: soms is behandeling in de eerste of tweede lijn meer geïndiceerd.

Als derdelijns, TOPGGz instelling richt Stichting Centrum '45 zich op de behandeling van mensen met complexe psychotraumaklachten. Het gaat hierbij meestal om een combinatie van meerdere psychische stoornissen, ontstaan door herhaalde en/of langer durende traumatisering, en problemen op meerdere levensgebieden.

Indicaties voor behandeling:

- De patiënt lijdt aan klachten zoals een posttraumatische stressstoornis of andere angststoornissen, een depressieve stoornis, somatoforme stoornissen en/of stoornissen in de persoonlijkheidsontwikkeling. Er is een (vermoedelijk) verband tussen deze klachten en doorgemaakte schokkende ervaringen met/door vervolging, oorlog of geweld. Ook kunnen ernstig schokkende ervaringen van ouder(s) of partner reden zijn voor aanmelding. Onder geweld wordt nadrukkelijk ook verstaan beroepsgerelateerd geweld zoals voorkomend bij bijvoorbeeld

treinmachinisten, politieagenten, ambulancepersoneel, brandweer en bij hulpverleners en journalisten in binnen- en buitenland.

- De sociaal-maatschappelijke omstandigheden waarin de patiënt verkeert, maken een effectieve behandeling van de gevolgen van traumatisering mogelijk.
- De patiënt heeft een thuismilieu en/of een sociaal netwerk dat ondersteunend is/kan zijn gedurende ambulante behandelingen.

Als contra-indicaties gelden:

- Ernstige gedragsstoornissen of ernstige eetstoornissen;
- Organisch cerebrale stoornissen;
- Psychotische toestandsbeelden of gevaar voor een ernstige psychotische decompensatie;
- Onmogelijkheid om afspraken te maken met betrekking tot alcoholisme en/of drugsverslaving en suicidaliteit;
- Omstandigheden die dermate ernstige actuele stress veroorzaken dat traumabehandeling niet mogelijk is.

Bureau Aanmelding en Informatie ontvangt wekelijks tussen de 70-100 telefoontjes en e-mails met vragen en aanmeldingen. Uit privacy overwegingen wordt bij voorkeur telefonisch gereageerd en niet per e-mail. Opvallend zijn de aanmeldingen van veteranen die niet door Nederland zijn uitgezonden. Deze veteranen komen bijvoorbeeld uit andere Europese landen en wonen al geruime tijd in Nederland. Verder neemt het aantal aanmeldingen van (ex)-politiepersoneel en van ambulancepersoneel toe.

Het aanbod van de verschillende behandelvormen voor kinderen, jongeren en gezinnen die gevlucht zijn, zijn steeds beter bekend bij verwijzers, en het aantal aanmeldingen voor deze behandelingen stijgt gestaag.

Thomas Elbert

Levenslijn uit de NET

Maggie Schauer

Bijscholing, vernieuwing, ontwikkeling

Een greep uit verschillende bijscholingsbijeenkomsten, referaten en behandelontwikkelingen binnen Stichting Centrum '45.

Augustus 2010: beleidsmiddag voor behandelaars van getraumatiseerde vluchtelingen

Het doel van deze middag was om te komen tot een gezamenlijke visie rond de behandeling van vluchtelingen. Wat zijn de knelpunten en hoe kunnen we die verbeteren? Daarbij is uitwisseling van kennis en informatie tussen behandelafdelingen belangrijk om te komen tot (verbeterde) samenwerking. Maar ook, hoe is de bekendheid met het zorgprogramma vluchtelingen, is er voldoende bekendheid met richtlijnen en hoe kunnen we die richtlijnen toepassen bij deze doelgroep?

Prof. dr. Berthold Gersons was dagvoorzitter en schetste in een korte inleiding een aantal vraagstukken die in de discussie rond *evidence based* behandelen kunnen spelen; en gaf een voorbeeld van gefaseerd en *evidence based* werken.

Ruud Jongedijk, psychiater en directeur zorg en innovatie, schetste het werken met SMART geformuleerde behandel-doelen en de voordelen van zorgpaden.

Dr. Simone de la Rie, klinisch psycholoog Stichting Centrum '45 in Diemen, schetste de richtlijnen voor PTSS, depressie en persoonlijkheidsstoornissen. Zij gaf door middel van casuïstiek aan dat richtlijnen wel degelijk kunnen worden gebruikt bij getraumatiseerde vluchtelingen maar dat meestal veel meer nodig is dan alleen de richtlijnen.

Richtlijnen zijn ook geen keurslijf maar je moet als behandelaar komen tot maatwerk: wat is de best mogelijke behandeling voor deze patiënt uitgaande van bestaande *evidence* en bestaande praktijkervaring.

Op maandag 11 oktober was de **studiemiddag 'PTSS en DSM-5'**, een interessante, kleinschalige bijeenkomst, georganiseerd door de NtVP en de Universiteit van Utrecht. Prof. dr. Rolf Kleber (Arq hoogleraar psychotraumatologie, Universiteit van Utrecht), prof. dr. Berthold Gersons (senior adviseur Arq Psychotrauma Expert Groep) en Ruud Jongedijk (psychiater en directeur zorg en innovatie) hielden hier een voordracht.

Op donderdag 21 oktober was er een interessant **referaat over taal en trauma**. Tolken vertelden hun verhaal en ervaringen en gaven de aanwezigen tips om valkuilen te vermijden.

Op dinsdag 16 november was het jaarlijkse **NtVP congres** met als titel '**psychotrauma en meer**'. Ook hier presenteerden meerdere medewerkers van Arq Psychotrauma Expert Groep zich, waaronder Karin Schouten, creatief therapeute in Diemen, Jeroen Knipscheer, coördinator Arq Research Program, prof. dr. Berthold Gersons en prof. dr. Rolf Kleber.

Heel interessant was de workshop met professor **Marylène Cloitre** op woensdag 17 november, aansluitend aan het NtVP congres, waar zij ook een lezing hield. Dr. Cloitre heeft een grote naam op het gebied van complexe PTSS. Zij heeft veel belangrijke publicaties geschreven, waaronder recent een interessant onderzoek in het *American Journal of Psychiatry* over de behandeling van complexe traumapatiënten. Zij gaf ook belangwekkende informatie over het werken in zorgtrajecten. Een inspirerende workshop.

Op donderdag 9, vrijdag 10 en zaterdag 11 december is binnen Stichting Centrum '45 voor de derde keer een **training Narratieve Exposure Therapie** gegeven, kortweg NET genaamd. Maggie Schauer en Thomas Elbert (beide verbonden aan Vivo en aan de Universiteit van Konstanz en beide auteurs van het handboek NET) gaven supervisie aan NET-behandelaars binnen Stichting Centrum '45. De deelnemers waren wederom verrast door de ondersteunende houding en technieken, waarmee de trainers in de therapie de 'patiënten' door de *exposure* heen leidden. Volgens de trainers konden zo zelfs ernstig getraumatiseerden met veel instabiliteit goed en effectief worden behandeld. Veel praktische tips werden gegeven, vooral over hoe om te gaan met dissociatie tijdens de therapie.

Ook werden door Stichting Centrum '45 een aantal lezingen over NET gegeven en zal voor eind 2011 een training worden ontwikkeld vanuit Stichting Centrum '45 en Arq Educatie Programma voor externe behandelaars die NET willen gaan uitvoeren. Daar blijkt inmiddels veel behoefte aan te zijn.

Voor het referaat op dinsdag 14 december was prof. dr. Marcel van den Hout uitgenodigd, hoogleraar Klinische Psychologie en Experimentele Psychopathologie aan de Universiteit van Utrecht. Hij bracht zijn versie over **de werkingsmechanismen van EMDR** naar voren. Heel anders dan we tot nu toe dachten! EMDR is een effectief gebleken behandeling voor de posttraumatische stressstoornis, maar wat is de oorzaak van de gunstige effecten? Laboratoriumonderzoek levert de volgende suggesties:

- a) EMDR werkt niet omdat het een *imaginaire exposure* component bevat.
- b) EMDR werkt ook niet omdat bilaterale stimulatie *interhemisfere communicatie* versterkt.
- c) EMDR lijkt te werken omdat tijdens de *recall* van aversieve herinneringen, het werkgeheugen wordt belast door het maken van oogbewegingen.

Van den Hout heeft door middel van fraai wetenschappelijk onderzoek kunnen aantonen dat de derde verklaring een zeer aannemelijke is en de eerste twee in ieder geval geen verklaring geven. Tijdens het referaat werden onderzoek en klinische implicaties kritisch besproken.

Met regelmaat wordt zowel op de locatie Oegstgeest als op de locatie Diemen een **Masterclass** georganiseerd voor de verschillende teams, waarbij onder leiding van prof. dr. Berthold Gersons een specifieke casus wordt besproken. Soms wordt daarbij een externe deskundige uitgenodigd. Zo was vorig jaar prof. dr. Annemiek Richters, arts en medisch antropoloog LUMC, gevraagd om aanwezig te zijn bij de bespreking van casussen van getraumatiseerde vluchtelingen. Levendige bijeenkomsten zijn het die door de aanwezigen als zeer zinvol worden ervaren, met name omdat er een nieuw licht kwam op extreme traumatisering, en de (soms) ook positieve effecten van gevangenschap.

Multi family therapie

Multi family therapie

SPITS

kro rt(4)

NRC HANDELSBLAD

vervolg Bijscholing, vernieuwing, ontwikkeling

Re-integratieprogramma voor vluchtelingen: Equator Foundation, net als Stichting Centrum '45, één van de partners in Arq Psychotrauma Expert Groep, heeft zich vooral gespecialiseerd in het maatschappelijk doen integreren van (getraumatiseerde) vluchtelingen. Daar hadden ze tot nu toe een uitgebreide 3-daagse dagbehandeling voor waarbinnen ook aandacht besteed werd aan traumaklachten.

Op verzoek van Stichting Centrum '45 heeft Equator Foundation een één-daags programma ontworpen waar patiënten van onze instelling, die de traumabehandeling nagenoeg afgerond hebben, voor verdere re-integratie aan deel kunnen nemen.

Equator Foundation neemt de behandeling van de patiënt over en draagt zorg voor het verdere traject van de patiënt inclusief de overdracht op termijn naar de regio.

Mentalisation-based Multifamily Therapy: Op woensdag 2 en donderdag 3 maart jongstleden was er een intensieve training in *multifamily therapy*, gevolgd door een introductie in deze methodiek in Stichting Centrum '45 te Oegstgeest.

Sinds een kennismaking met de methodiek tijdens het symposium van Eia Asen in april 2010, bestond groot enthousiasme om met de methode aan de slag te gaan. Deze training was welkom om de ervaringen die sindsdien waren opgedaan te toetsen en meer vaardigheden te verkrijgen.

Op woensdag was Eia Asen, kinderpsychiater en ruim 30 jaar werkzaam in the *Marlborough Family Service* in Londen, aan zet. De dag startte met een verkenning van belangwekkende thema's zoals: hoe verhogen we de druk op verandering bij gezinnen?; wat is optimale inzet en rolverdeling van teamleden bij gezinsbijeenkomsten?; hoe verdeel je aandacht voor gezinnen apart in verhouding tot de gezamenlijke groep in een sessie?; Wat zijn goede activiteiten om in te zetten?

Eia Asen gaf aan dat gezinnen vooral geneigd zijn veel verandering te laten zien in de eerste en laatste episode van behandeling. Ook in de *Marlborough Family Service* is langdurig gezocht naar een optimale behandelduur. Verder kwamen ook de voor- en nadelen van open en gesloten gezinsgroepen aan de orde.

In de middag werden twee gezinsgroepen gedraaid. Het veteranenteam bood de gezinnen die zij zeven maal hadden gezien een achtste, afsluitende sessie. Eia Asen gaf ter plekke supervisie. Overige deelnemers aan de training konden in een aparte ruimte meekijken. Aan het eind van de middag werd met soortgelijke opzet een gezinsgroep op de gezinsafdeling in de kliniek gehouden. Deze gesuperviseerde bijeenkomsten waren erg fascinerend en bijzonder leerzaam. De medewerking van de gezinnen en hun toestemming voor een blik in de keuken om collega's te laten leren is erg gewaardeerd. Op donderdag nam Derek Taylor, psycholoog en gezins-therapeut de honneurs waar. Hij heeft gewerkt aan verkenning van de dynamiek binnen teams als parallel voor het werken met gezinnen. Alle teams zijn hier hard mee aan de slag gegaan. Er is een gezinsgroep nagespeeld waarbij aanwezige 'lastige kinderen' de chaos van de realiteit overtroffen en het collega-therapeuten erg lastig werd gemaakt.

De training is zeer positief gewaardeerd en de werkwijze vernieuwend. De *multifamily therapy* stuurt aan op het creëren van een cultuur waarin ouders en kinderen elkaar kunnen leren. En het beleven van plezier met elkaar is daarbij een (goed) begin. Het op deze manier werken schudt elke therapeut uit zijn of haar stoel en kamer. Er is geen ontkomen aan: alleen door inzet van beweging, entamering, humor en grenzeloze nieuwsgierigheid gaan gezinnen iets met elkaar aan. Binnen Stichting Centrum'45 blijven de gezinsgroepen geboden worden. Er is de ambitie de ervaring te vergroten en de kennis verder te verdiepen. Er zijn niet veel methoden die gericht zijn op behandeling van traumaklachten zoals angst en stemmingsproblemen. Er zijn wel gezinsgerichte programma's voor de behandeling van jeugdigen met delinquent of agressief gedrag. Of een methodiek die stoelt op het vergroten van mentaliserende vaardigheden, ofwel het meer leren zien van de belangen van de ander (bijvoorbeeld kind) en tegelijkertijd op het kunnen leren van lotgenoten, effectief is, verdient verder systematisch onderzoek.

In het nieuws

[Naar aanleiding van incidenten rond de jaarwisseling publiceerde Spits een artikel over zorg voor politiemensen en aan hulpverleners in het algemeen. Deze publicatie werd gevolgd door een item in RTL nieuws op 4 januari. Verder plaatste het NRC een paginagroot artikel over aandacht voor 'politieverdriet' op 29 januari en dat leidde weer tot een item in het KRO programma van zaterdag 12 februari *In de schaduw van het nieuws*.](#)

Bezoek in Oegstgeest

In februari brachten de Inspecteur Generaal der Krijgsmacht, Luitenant-generaal A.C. Oostendorp, en luitenant-kolonel A.J. Petter, coördinator veteranenzaken, een werkbezoek aan Stichting Centrum '45.

Als één van de deelnemers in het LZV (Landelijke Zorglijn voor Veteranen) richt Stichting Centrum '45 zich op de behandeling van langdurige en complexe psychotrauma-klachten. In de hele keten is zorg-op-maat zeer belangrijk en de afstemming binnen het LZV verloopt steeds beter. Er is uitgebreid aandacht besteed aan de psychotrauma-behandeling van veteranen en hun gezinnen en ook het preventieproject Echoes Online, waarvan het veteranen-portal 'missie volbracht' een belangrijk deel uitmaakt, is uitgebreid besproken.

Arq Educatie Programma

Stichting Centrum '45 werkt met andere partners in Arq Psychotrauma Expert Groep samen in het Arq Educatie Programma. We hebben onze inspanningen op het gebied van onderwijs, trainingen en cursussen gebundeld in een trainingsgids.

Naast cursussen en trainingen die door (medewerkers van) Stichting Centrum '45 worden gegeven, zijn in de gids trainingen van IVP (Instituut voor Psychotrauma) en Antares foundation opgenomen.

Bezoek voor meer informatie over het Arq Educatie Programma www.educatie.arq.org.

De trainingsgids is aan te vragen via 020 8407680 / educatie@arq.org

De trainingsgids is ook te downloaden op de website van Stichting Centrum '45 (www.centrum45.nl).

Wat wil de veteraan?

"Uw mening, onze missie: het perspectief van veteranen en hun partners/gezinsleden met betrekking tot kwaliteit van zorg" is de titel van het onderzoek waarbij een grote groep veteranen en hun gezinsleden geïnterviewd zullen worden over de behandeling binnen de GGZ. Dit 2-jaar durend onderzoek wordt – met subsidie van de Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg – uitgevoerd door Stichting Centrum '45 en het Veteraneninstituut (Vi).

Centrale vragen aan zowel de veteraan als aan zijn/haar partner, kinderen en familieleden die in het onderzoek gesteld zullen worden, zijn: Heb je de zorg gekregen waar je behoefte aan had? Heeft de zorg geholpen en zo ja wát heeft je het meeste geholpen? Sloot de zorg aan bij datgene waar je het meest mee omhoog zat? Welke zaken zijn niet aan bod gekomen, maar hadden wel de revue moeten passeren?

Sinds de Nederlandse deelname aan (vredes)missies van de Verenigde Naties in het buitenland, blijkt dat een deel van de militairen die hebben deelgenomen aan een missie, sociaal maatschappelijke en psychische klachten ontwikkelt. Deze klachten houden verband met de ervaringen tijdens die missie(s). Soms zijn deze klachten van dien aard dat veteranen daarvoor hulp nodig hebben. Stichting Centrum '45 en de Basis zijn binnen het Landelijk Zorgsysteem Veteranen (LZV) actief betrokken

bij het ontwerpen van ketenzorg voor de behandeling van sociaal maatschappelijke en psychische problemen van veteranen.

Het valt op dat bij het huidige zorgaanbod het perspectief van veteranen zelf en van hun partners/gezinsleden met betrekking tot die zorg ontbreekt. Hier willen Stichting Centrum '45 en het Vi aandacht aan besteden. Het uitgangspunt is dat door veteranen zelf te betrekken bij de opzet van preventie- en behandelprogramma ('s) de kwaliteit van preventie en interventie verbetert en dat de motivatie om gebruik te maken van dat zorgaanbod in belangrijke mate wordt vergroot.

Het doel van dit project is een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van zorg en van de toegankelijkheid van zorg aan veteranen en hun partners/gezinsleden in Nederland. Bij 100 veteranen en hun partners/gezinsleden wordt gekeken naar de kosten en baten

verbonden aan werk, werkloosheid, samenleven of echtscheiding, ziekteverzuim etc. Daarnaast zullen de ervaringen met en opvattingen over behandeling systematisch in kaart gebracht worden bij zowel veteranen als hun partners/gezinsleden. Het gaat om een inventarisatie van klachten, (beloop van de) symptomen, veerkracht, gezinsbelasting en zorgbehoeften. Met de gegevens van de inventarisatie zal een cliëntgerichte interventie worden ontworpen. Met de uitkomsten van het onderzoek hopen we informatie in handen te krijgen die een verdere verbetering kan garanderen van de Nederlandse veteranenzorg.

Stichting Centrum '45

Doelstelling

Stichting Centrum '45 heeft tot doel landelijk specialistische psychotraumabehandeling te bieden aan getroffen en door vervolging, oorlog en geweld, en om de kennis en expertise op het gebied van de psychotraumatologie verder te ontwikkelen.

Bureau Aanmelding en Informatie

Telefoon 0800 2 245 245

Raad van Bestuur

Drs J.W. Reerds MBA, voorzitter

Drs J. Schaart MHA, lid

Directie

Drs A.C.H.G. Driessen MHA, algemeen directeur

Drs R.A. Jongedijk, psychiater, directeur zorg en innovatie

Colofon

Tekst

Medewerkers van Stichting Centrum '45

Eindredactie

M.A.C. Sprünken

Foto's

Archief Stichting Centrum '45

Ontwerp

Jarigjobbe, Voorschoten

Druk

Drukkerij Printvisie BV, Rotterdam

Papier: Cocoon offset, 100% recycled

Stichting **Centrum '45**

partner in

Rijnzichtweg 35 2342 AX Oegstgeest Telefoon 071-5191500 Telefax 071-5157232
Nienoord 5 1112 XE DIEMEN Telefoon 020-6274974 Telefax 020-6253589
www.centrum45.nl mail@centrum45.nl

hèt landelijk behandel- en expertisecentrum voor psychotrauma